

„Nevysloviš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu!“ (Ex 20, 16).
 „Otcom bolo povedané: ‚Nebudeš krivo prisahať, ale splniš, čo si Pánovi prisahal!‘“ (Mt 5, 33).

BOŽIE SLOVO:

(Ž 15,1-3)

Čítanie z knihy Žalmov: *Pane, kto smie bývať v tvojom stánku? Kto môže nájsť odpočinok na tvojom svätom vrchu?* ² *Ten, čo kráča bez poškrvny a koná spravodlivo, čo z úprimného srdca pravdu hovorí,* ³ *čo nepodvádza svojim jazykom, nekrivdí svojmu blížnemu, ani ho nepotupuje.* Počuli sme Božie slovo!

KATECHÉZKA (KKC 2482 – 2499)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 730, 342, 348, 295)

Konečne sa dostávame k samému jadrú otázky pravdy a nepravdy, ako sme si ho načrtli už v katechézke 153: „*Je zrejmé, že nepravdivý výrok vyslovený s úmyslom klamať, je lož.*“ *Pán odhaľuje v ľzi diabolské dielo: „Vaším otcom je diabol... v ňom pravdy niet. Keď ľuhá, hovorí zo seba, lebo je ľuhár a otec ľži“ (Jn 8, 44)*“ (KKC 2482), vysvetľuje Katechizmus. Pravda znamená, že ide o niečo *skutočné* a to, čo hovoríme, je s touto skutočnosťou v *súlade* a má za cieľ *uviesť* do tejto pravdy aj toho druhého. To je Boh a Božie konanie v prvom rade. Diabol je Božím opakom. Klame o sebe, vyvoláva *zdanie, ilúziu*, o ktorom sa snaží presvedčiť druhého a tak ho poviesť do *klamu*, omotať ho pavučinou *ilúzií* a vtiahnuť ho do svojho *neskutočného* sveta. V tom je samá podstata. Boží svet je ten, kde je všetko pravdivé, skutočné, kde sa nič na nič nehrá, ale všetko je naozaj také, aké je. Diablov svet – a jeho predsieň, ten náš, pozemský ľudský svet, je jeho opakom. *Nič v ňom nie je také, ako vyzerá.* Všetko je inak.

KLAMSTVO: „*Klamať znamená hovoriť alebo konať proti pravde s cieľom uviesť do omylu. Keďže lož naruša vzťah človeka k pravde a k blížnemu, poškodzuje základný vzťah človeka a jeho slova k Pánovi*“ (KKC 2483). Klamstvo je teda klamstvom len vtedy, ak je tam úmysel uviesť toho druhého do omylu. Nie keď omylom poviem inému nepravdu, ale keď mu ju hovorím vedome.

„*Závažnosť ľži sa posudzuje podľa povahy pravdy, ktorú deformuje, podľa okolností, podľa úmyslu toho, kto sa jej dopúšťa, a podľa škôd, ktoré utrpeli tí, čo sú jej obeť*“ (KKC 2484). Veľkosť ľži je teda iná, ak ide o maličkosť ako napríklad „*Videl si susedu, ako bola nemožno oblečená? Hej videl...*“ – aby som mal pokoj – a keď niekto klame o veciach vážnych, dôležitých, týkajúcich sa života alebo dokonca večného života. Pozor, to môže byť aj vtedy, ak Vám napríklad niekto hovorí veci, ktoré sú zlé a ktoré ho môžu do viesť do zatratenia, ale vy, „*pre pokoj*“ v rodine alebo na pracovisku, len prikývnete a vyjadríte nejaký ten *všeobecný súhlas*, veď čo sa s ním budete hádať! S tým súvisí aj škoda, ktorú naša lož druhému spôsobí. Čím je väčšia, tým ťažší a smrteľnejší sa náš hriech ľži stáva. K tomu sa potom, už čisto z našej strany, pridávajú aj *okolnosti* – je to iné, ak klameme v rozrušení, zo strachu, pod nátlakom, ako keď klameme s rozmyslom a bez toho, aby nás niečo rozrušilo či nútilo tak konať. Druhým je potom *úmysel*. Ak chceme druhému naozaj ublížiť, klameme bezočivo, s rozmyslom a so zlým úmyslom ublížiť a poškodiť blížneho, potom je to vec vážna. Ako konštatuje Katechizmus: „*Hoci lož je sama osebe len všedným hriechom, stáva sa smrteľným hriechom, keď vážne naruša čnosť spravodlivosti a lásky*“ (KKC 2484). A zakončuje: „*Lož – pretože je porušením čnosti pravdivosti – je skutočným násilím, spáchaným na blížnom. Zasahuje ho v jeho schopnosti poznania, ktorá je podmienkou každého úsudku a každého rozhodnutia. Obsahuje v zárodku rozdelenie duchov a všetko zlo, ktoré toto rozdelenie spôsobuje. Lož je škodlivá pre každú spoločnosť, podkopáva dôveru medzi ľuďmi a trhá tkanivo spoločenských vzťahov*“ (KKC 2486) Klamstvo slovami je v istom zmysle počiatkom všetkých ostatných ziel.

PRAVO NA PRAVDU, na druhej strane, „*nie je absolútne. Každý má svoj život usporadúvať podľa evanjeliového prikázania bratskej lásky. Tá vyžaduje, aby sa v konkrétnych situáciách posúdilo, či sa má vyjaviť pravda tomu, kto sa na ňu pýta, alebo nie*“ (KKC 2488). Nie je to teda o tom, že som povinný vždy a každému hovoriť pravdu a všetku pravdu. Nie každý má na pravdu nárok a právo – spomeňme si napríklad na *ohováranie*, ktoré by sme mohli označiť za hovorenie čistej pravdy o inom človekovi, ale v takému človekovi a v takej situácii, keď nemá na túto pravdu právo a teda ani my nemáme právo mu ju hovoriť. Preto dáva Katechizmus veľmi jasné pravidlo: „*Láska a rešpektovanie pravdy majú určovať odpoveď na každú žiadosť o informáciu alebo o správu. Dobro a bezpečnosť blížneho, rešpektovanie súkromného života a spoločné dobro sú dostatočné dôvody, aby sa mlčalo o tom, čo sa nemá vedieť, alebo aby sa použila diskretnosť v reči. Povinnosť vyhnúť sa pohoršeniu si často vyžaduje prísnu diskretnosť. Nikto nie je povinný vyjaviť pravdu tomu, kto nemá právo ju poznať*“ (KKC 2489). Cieľom pravdy je spoločné dobro a to musíme mať vždy na mysli. Ak pravda odporuje dobru iného alebo spoločnému dobru, nie je na mieste ju vyjavovať. Pozor – nezamieňajme si to s našim osobným pokojom a pohodlím! To, aby sme mali pokoj, nie je dôvod na zamlčanie pravdy, ak to vyžaduje spoločné dobro alebo porovnateľné dobro iného. Odtiaľ napríklad aj povinnosť svedčiť pri súde, pri vyšetrovaní zločinov, ale aj v iných podobných situáciách, hoci pohodlnejšie by bolo „*nenamočiť sa do toho*“ a tváriť sa, akoby sa nás to netýkalo... Ak je to potrebné v záujme dobra, je našou povinnosťou povedať pravdu, aj keby to pre nás znamenalo problémy a nepohodlie, dokonca riziko, ak toto dobro prevažuje nad veľkosťou nášho rizika.

Nakoniec sem patrí aj rešpektovanie súkromia iného človeka: „*Každý má zachovávať náležitú zdržanlivosť, pokiaľ ide o súkromný život ľudí*“ (KKC 2492). Týka sa to aj médií a obzvlášť bulváru, ktorý z toho žije – ak ho v tom podporujeme (kupujeme si ho), máme spoluúčasť na jeho hriechu!

UVAŽUJEME:

V prvom rade – hovoríme pravdu všade tam, kde je to vhodné a potrebné? Neklameme?

Po druhé – dodržíme diskretnosť tam, kde je to tiež vhodné, rešpektujeme súkromie iných, sme diskretní, nesklamali sme dôveru iných?

Ak niekto nemá právo na pravdu, informáciu, ktorú vieme, môžeme urobiť tri veci:

1) *Mlčať*. Jednoducho o tom nehovoriť.

2) *Povedať len časť pravdy*, tú, ktorá je neškodná a ktorej zverejnením neublížime ani nepoškodíme spoločné dobro. Taká tá vyhýbavá odpoveď, neúplná... Pozor, takáto odpoveď ale môže byť lžou tam, kde máme povinnosť pravdu hovoriť! Ak zamlčíme zásadnú časť pravdy s cieľom uviesť do omylu človeka, ktorý na túto pravdu má nárok a ktorého naše zamlčanie poškodí, potom je to klamstvo, je to lož a žiadne obhajovanie sa „*veď som nič nepravdivé nepovedal...*“ nepomôže, pretože samo zamlčanie touto lžou je!

3) *Falsiloquencia*. Toto staré latinské slovo označuje nepravdivú reč, ktorá nie je klamstvom. To znamená, že pod tlakom nevyhnutnosti hovoríme otvorenú nepravdu človekovi, ktorý na pravdu nemá nárok a ktorému, ak by sme mu pravdu povedali, spôsobili by sme zlo. Napríklad *ľudia, ktorí pri vysiľuchoch na gestape alebo neskôr na komunistickej štátnej bezpečnosti klamali ohľadom svojej odbojovej práce, aby chránili svojich spoločníkov a chránili samotnú odbojovú činnosť, ktorá usilovala o pád týchto režimov a o spoločné dobro celej spoločnosti*. Takže áno, za istých okolností, ak od nás niekto vymáha pravdu, na ktorú nemá právo a ktorej prezradenie by spôsobilo veľké zlo, keď sa to nedá vyriešiť ani mlčaním ani zmlčaním danej časti pravdy, je možné a dovolené a niekedy dokonca nutné hovoriť otvorenú nepravdu a to bez toho, aby bola klamstvom. Jeden prípad podobného konania máme priamo od Ježiša: „*Jeho bratia mu povedali: "Odiď odtiaľto a choď do Judey, aby aj tvoji učeníci videli, aké skutky konáš! "* ⁴ *Veď nik nerobí nič v skrytosti, ak sa chce stať verejne známym. Keď robíš takéto veci, ukáž sa svetu!*“ ⁵ *Lebo ani jeho bratia v neho neverili.* ⁶ *Ježiš im povedal: "Vy choďte na sviatky! Ja na tieto sviatky nejdem, lebo môj čas sa ešte nenaplnil."* ⁹ *Ale keď jeho bratia odišli na sviatky, išiel aj on, nie ne verejne, lež akoby potajomky*“ (Jn 7,3-6.8n).